TECHE
UDINE

MANOSCRITTI

FONDO JOPPI

Manoscritto n. J_MSS_0321

I manoscritti che compongono compongono il fondo, assieme alle migliaia di testi a stampa - compresi rari incunaboli e cinquecentine - il Fondo Joppi, sono quasi esclusivamente di interesse friulano. La raccolta si è formata nell'arco di una sessantina di anni grazie alle ricerche di Vincenzo ed Antonio Joppi.

Collocazione:

Biblioteca Civica "Vincenzo Joppi", Udine - Inventario dei manoscritti del Fondo Joppi
https://www.techeudine.it/fondo-joppi
https://www.sbhu.it/

321

Io. Franc. Bernardus De Rubeis

Dissertationes Variæ Eruditionis

Index trium tom.
ineditorum, qui adservantur in
Bibliotheca Palatina Venetiarum

Veggasi Valentinelli
Catalogus Codicum manuscriptorum
de rebus Forojuliensibus ex Bib.° Palatina
ad D. Marci Venetiarum. Wien 1857
pag 32 vel [363]

Questi tre volumi mss.i si trovano sotto
la seguente indicazione nella citata Biblioteca:

Latina XIV N.° 133-134-135.

Il primo Vol. di queste Dissertazioni è alle stampe:
= Fr. Jo. Franc. Bernardi de Rubeis O. P.
Dissertationes variæ eruditionis
sub una capitum serie collectæ et
Venetiis apud Simeonem Occhi 1762
in quarto di pag 398.

Fr: Jo: Fran: Bernardi Mariæ De Rubeis Ordinis Prædicatorum Dissertationes Variæ Eruditionis Sub una Capitum Serie collectæ

Quibus argumenta sive pridem tractata, sive nunc primum proposita diligentius illustrantur ac vindicantur.

Tomus II

Caput I.

Dissertationum Eruditionis varii generis Continuatio

Eberardi Marchionis Forojuliensis gesta additamentis uberioribus illustrantur: agiturque de Notingo Brixiensi Episcopo, ac Venetico quodam Vitali Candiano. Eberardo succedunt Hunrocus, seu Henricus, et Berengarius. Fines Forojuliensis Comitatus, prout a Marca Forojuliensi distinguitur: hæc eadem Forojulij Marca, postea dicta Veronensis, et cur. Post Maxentium Patriarcham rexit Ecclesiam Aquilejensem Andreas, deinde Venantius, tum Teutimarus: ad hunc Diploma Ludovici II. Imperatoris datum. De Obitu Lotharii Imperatoris communi scriptorum sententia ad annum Eræ vulgaris 855. relato: an differri debeat ad annum 861. nova Jo: Jacobi Marchionis de Dionisijs opinio rejicitur.

Caput II

Reges aliqui Italiæ; item post eos Berengarius, et alii de eodem Regno certantes: Carolomanni, e Berengarii Regum Diplomata. Item Diplomata Berengarii Imperatoris, et Rodulfi Regis: agiturque de Imeltruda honesta, ac prædivite femina, ejusque largitate erga sextense Cænobium. Marchiones Forojulienses, Comitesque. De Ungarorum irruptionibus in Provinciam Forojuliensem, ac Italiam. Feutimaro Patriarchæ succedunt Lupo, ac Valpertus: an iste ~~Phontiana~~ Photiana fuligine tinctus fuerit iterum agitur: Friderici Patriarchæ successoris gesta adversum Ungaros: quo sensu de illo dictum, pacem Hesperiæ tulisse.

Caput III

Leo, et Ursus II Patriarchæ, quorum iste Castello Mughe in Istria donatus: Lupo Secundus sacrilega injuria affectus an Henrico duce, et Marchione, et Engelfredus. Varius inter Sedes Aquilejensem, Mediolanensem, et Ravennatem, earumque Antistites ordo in Ecclesiasticis Monumentis. Tridentinis præficit Rodoaldus Patriarcha Episcopum Arnoldum de modo electionis: per hæc tempora Beneficia, ac Diplomata eidem Patriarchæ collata ab Ottone I Imperatore. De Archicancellariis, qui memorantur in Diplomatibus; an vero Aquileja, et Aquilejensia negotia ad Moguntinum Episcopum Archicancellarium, et ad Germanicum Archicancellariatum, an potius ad Coloniensem Archicancellarium, et Archicancellariatum Italicum spectarent.

Cap

Caput IV.

Monumenta Parentina de Consecratione Parentinæ Ecclesiæ a Rodoaldo Patriarcha celebrata, enormiter deformata in notis Chronicis, an emendari queant, ut verum ennunciatarum veritas constet. Eadem Ecclesia ab Ottone I. Imperatore non fuit constructa, sed dotata, ejusque propterea consecratio hocce jure ab Imperatore postulata: peractæ consecrationis ritus. Ecclesiarum quæ longissimo post earum ædificationem tempora consecratæ fuerunt, exempla. Quis ille Eufrasius Episcopus, qui Templum Parentinum ædificavit: ad octavum Seculum pertinere videtur. Constantino Copronimo imperatore animadversiones. Rathevii Episcopi Veronensis fata, et excitia; item Miloris in eadem Cathedra sedentis acta.

Caput V.

Amplissima Ottonis II. Imperatoris beneficia Rodoaldo Patriarchæ collata. Duces, et Marchiones qui per hæc tempora Carinthiam, et Marcam Veronensem ministrarunt. Succedit Joannes Patriarcha hujus Nominis IV. insigni donatione, ac jurium, et regalium confirmatione ab Ottone III. exornatus. Lis componitur inter ipsum Joannem, et Andream Parentinum Episcopum: De Henrico Bajoariæ Duce, deque Sinodo ab eodem Joanne celebrato Veronæ animadversiones. Ejusdem Ottonis III. Diploma, quo Joanni Patriarchæ donatus medietas Castelli Siligani, et medietas villæ Gorizæ, ut dicebatur. De Ottone Duce, et Marchione. De eodem Ottone, et Oberto Comite, et Variento, aliisque Comitibus Forojulii. Item de Pago Forojulio finibusque

Prov.

Provinciæ Forojuliensis. Summa Diplomatis, quo Henricus Rex Germaniæ hujus Nominis II Joanni Patriarchæ largitur Civitatis Petenæ, et Pisini in Istria dominium.

Caput VI

Ecclesiarum Canonicarum, Canonicorumque inservientium, institutio in Provintia Forojuliensis juxta normam a Chrodegango Episcopo Metensi præscriptam: hujusmodi erant in Civitate Forojulii Ecclesia Sanctæ Mariæ, et Prepositura Sancti Stephani, item Ecclesia Aquilejensis, aliæque collapsæ illæ, et a Patriarcha Joanne instaurata in eadem Civitate Forojulii, et Aquilejæ a Popone: aliorumque Disciplinæ, vices. Prepositura Canonicorum Sancti Stephani in Civitate Forojulii omnino diversa ab Aquiliensi Prepositura sub eadem Sancti Stephani Nomine prope Aquilejam: Salamonius, et Palladius refutati. Abbatia de Piro in Diœcesis Parvisina olim Aquilejensibus Patriarchis immediate a pleno jure subjecta. De anno, quo Bambergam profecti sunt Benedictus Papa VIII, et Patriarcha Aquilejensis, quisnam iste fuerit an Joannes, an Popo successor.

Caput VII

Vetustum Apographum privilegii cudendæ monetæ Poponi Patriarchæ concessi a Conrado Imperatore Librariorum mendis expurgatum. Intrinseci Diplomatis characteres vindicantur omnes genuini.

Quis

Quis ille Bruno in Diplomate dictus Nepos, ipsius Conradi Imperatoris, et Cancellarius: Stemma ejus genealogicum. Notę Chronicę expenduntur: Indictionis Constantinianę, seu Cęsareę in Diplomatibus Imperatorum Germanię usus. Futilis, ac vana ejusdem Diplomatis Conredini Comparatio cum alio Diplomate falso, suppositoque. Privilegium illud a Conrado Imperatore concessum, ante Volcherum Patriarcham notissimum erat ejusdem mentio in monumentis Aquiliensibus sequioris ętatis. Extant etiam ante eundem Volcherum Cusi Patriarcharum Nummi. Conjecturę de Frisachensium denariorum appellatione ante, et post eundem Volcherum Patriarcham. Quinam forent solidi in Aquilejensibus Chartis frequentius memorati. Nummi Aquilejenses indicantur Bertrandi Patriarchę concessione Cusi in officina monetaria Florentina.

Caput VIII.

Litem agit Popo Patriarcha contra Adalberonem Ducem Carinthię: hujus successores. Comites, et Marchiones Civitates Veronę proprii. Item Marchiones Istrię. Amplissima Canonicis Aquilejensibus bonorum donatio a Popone facta cum animadversionibus. Episcoporum comprovincialium sponsio, quę hac ętate in usu erat. Teobaldi Vicentini, Joannis Polensis, et Rodberti Concordiensis Antistitum successiones illustrantur. Conradi Imperatoris Diploma pro Ecclesia Aquilejensi adversus Gradenses Patriarchas. Poponis favitas erga Civitatis Novę Ecclesiam in Istria, ejusque episcopum Joannem: Series Episcoporum ejus loci, qui nondum Emonensis vocabatur. Agitur de anno Imperii Henrici III

Cap.

Caput IX.

Amplissime donationis a Popone sacris virginibus Aquilejensibus facte Tabule vitiate, corruptæque asseruntur. Animadversiones. Aliud Apographum ejusdem donationis affertur, quod rejiciendum videtur. Tertium exemplum illustratur. Istud vero, ac primum vindicari possunt. Enormis Chronologiæ vitii Origo panditur; ac genuine restituuntur note Chronice. Alexandri Papæ III. amplissima confirmatio. Item Gotofredi, et Berthodi Patriarcharum confirmationes.

Caput X.

Poponi succedit Eberardus. De jurgio in Romano Synodo exorto pro sessionis loco inter ipsum Eberardum, et Ravennatem, ac Mediolanensem Episcopos. Clementis Papæ II litere an commentitiæ. Gotebodum promovet Aquilejensem Patriarcham pro suo arbitrio Henricus III Imperator. Synodum ille Tarvisii celebrat, ubi venetice, Sancti Ilarii Abbatie jura servatur. De vario modo Imperatorum annos numerandi. Gotebaldo favet Henricus IV. Rex contra Gradensem Patriarcham. Ecclesiam Sancti Stephani prope Aquilejam instaurat Patriarcha, consecrat, Sanctorumque reliquiis ditat. Canonicorum præposituram ibidem instituit, cujus originem illustrant sequiorum Patriarcharum donationes. Initio videntur Canonici Seculares instituti, qui post regulam Sancti Augustini amplexati fuerint.

Caput XI

Sedem Aquilejensem accipit Ravangerus, tum Sigeardus: an iste

auctor

auctor Benedictini Cenobii Benvensis. Carniola marcha Sigeardo tradita. Ipsius conventio cum Eberardo Episcopo Frisingensis: ipsique plebes plures a Cenetensi episcopo tradite. Strenuam Sicardus operam impedit contra investituras, favetque Gregorio Pape VII. Ad Henrici IV. Regis partes deficit; amplissimisque donationibus cumulatur. Ejusdem Henrici Regni Chronographia illustratur. Comitatus Forojulii Sicardo donatus, perperam intellectus, vocatusque comitatus Farre.

Caput XII

Henrici Patriarche electio. Cure Gregorii VII, ut dignus Aquilejensis Ecclesie preficeretur Antistes. Schisma Henricianum amplectitur, cumulaturque beneficiis ab Henrico IV Rege. Abbatie Rosaciensis initia. Succedit Fridericus hujus Nominis secundus occiditurque. Ville Scribaci donatio Canonicis Aquilejensibus quando facta; et an Hermanus Comes in donatione memoratus fuerit Comes Forojulii. Mosacensis Abbatie initium sub eodem Friderico, complementum sub eodem Voldarico Successore: fundationis a Carelino Comite disposite documenta emendantur. Ejusdem Abbatie templi consecratio. Note Chronice expenduntur. Insignis donatio Macellini de Coha a Carelino diversi, occasione expeditionis Jerosolimitane facta. Confirmatio donationis in Tabulis Pergarimi I Patriarche.

Caput XIII

Ad gesta Voldarici I Patriarche additamenta, et illustrationes. annorum

rum Henrici V. Regis, a Imperatoris Chroniotariss Sacrarum Reliquiarum inventio in Ecclesia, aut Monasterio Sancti Joannis de Timavo quod Abbatiæ Beliniensis perpetuo unit Voldaricus. Quisnam Albertus Comes Forojuliensis: Carinthiæ Dux, et Marchionis Istriæ: Engelbertus Marchio Forojulii quisnam: Floret gens nobilissima Frangipanorum. Incrementa bonorum accipit Abbatia Rosaciensis ex largitionibus Voldarici Patriarchæ et Marquardi Patris ejus, et Henrici Fratris, et Comitum Goritiarorum. Voldarici obitus. Gevardi Patriarcæ successio; hujus familia de Tremariaco.

Caput XIV.

Placitum Synodalis Canonicis Forojuliensibus a Gevardo Patriarcha concessit, sive placiti Christianitatis exempla. Beneficium collatum Ecclesiæ, seu Monasterio Sancti Petri de Carso: inter testes legitur Capellanus Regis. Gevardi depositio, et causa. Decanum Bambargenem eligunt Aquilejenses, ipsumque statum rejiciunt. De Gunthero Patriarcha, quem exhibent, quem hujus Avi monumenta, perquisitio. Peregrini successoris primus annus indagatur. Innocentii Papæ II litteræ, et ipsius Peregrini Diploma ad Cænobium Obemburgense. Idem Diploma integrum ac Cænobii Obemburgensis fundatio

Caput XV

Peregrini Patriarcha Patria et familia. Largitiones ejus Monesterii S. Petri de Carso, Cænobio Veneto S. Nicolai, aliorumque bonorum Abbati S. Cipriani de Muriano, facta de Majori Cænobio Padolironensi

nensi. Ejusdem subscriptio in Diplomate Conradi Regis animadversione digna. Bonorum Mosacensis Abbacie confirmatio duplici ejusdem Conradi Regis Diplomate, ac duobus in locis facta: jura Abbacie Mosacensis Voldorico Abbati confirmat Peregrinus. episcopus Bellunensis Regalia Ottoni Episcopo detracta, Peregrino Patriarche concessa: mox Ottoni vestituta. Ejusdem Peregrini in conciliabulis Papiensi, et Laudensi subscriptio pro Victore contra Alexandrum III. quomodo intelligenda. Obitus ejus: Voldoricus II. succedit de Familia Comitum de Treven.

Caput XVI.

Origo prima, ut videtur, Abbatie Rosaciensis in Tabulis Peregrini Patriarche indicata sub Patriarcha Enrico; Remotior, que fertur, ad examen vocata Origo. Ejusdem Abbatie reformatio Monachorum Hirsangiensium opera sub Voldorico I Patriarcha. Ante reformationem viguisse ibidem videtur regula S. Augustini. Zenodochium Abbatie annexum a Comitibus de Ortemburg edificatum: eorumdem Comitum de Ortemburg, et de Goritia Jura. Quo idem Zenodochium erectum tempore, ac pius edificator. Alia fragmenta istoriam illustrantur

Caput XVII

Engelbertus, et Mainardus primi, qui certo innotescunt, Comites Goritie: Conradus (Eradmus) Fralictius notatus. Stematis genealogici Comitum Goritie

vitiæ pars, itemque stema Genealogicum Comitum Andechsiorum, et Ducum Meraniæ. Mathildes Andechsia Engelberto II Goritiano nupta. Piæ donationes Engelberti I, quæ ipsius, et Mainardi I sororum patefaciunt Beatricem Sanctimonialem in Aquilejensis Monasterio: de redemptione penetentiarum obiter agitur. Alia Dotatio Adheleidis, quæ mater videtur Beatricis, Engelberti, et Mainardi Comitum. Marchiones Istriæ ex gente et familia Comitum Andechsiorum. De gente et familia Comitum Goritiæ conjecturæ.

Caput XVIII

Nobiles Provinciæ Forojuliensis familiæ Patriarcarum. Edovici de Susanis Cancellarii Libellus. Animadversione, et illustrationes ampliores. Antonius Belonus Cancellarius notatus: quis ille, et cujus, et quæ munera ejus. Colloquiorum Provinciæ Generalium, aut Parlamentorum forma. De ipsorum origine. Civitatum, et Oppidum Deputati serius ejusdem colloquiis interfuisse videntur. Errant turpiter, qui hujusmodi Colloquiorum Provinciæ Generalium institutionem refferunt ad ætatem Caroli Magni. Joannes Franciscus Palladius notatus.

Caput XIX

Volvaricus II Patriarcha invadit insulam Gradum, capitur a Venetis: quomodo liberatus: acta cujusdem Litigii, quæ plura patefaciunt

ciunt. Solemni Sancti Bassiani corporis translationi, interveniat laude cum Octaviano pseudopontifice et Friderico Imperatore. Ab ipsius tamen pseudopontificij Ottaviani schismate alienus fuit. Scriptores nonnulli notati, et rejecti. Beneficentiam exercet erga Prepositum Sancti Stephani, et Canonicos Aquilejenses. Agitur de Marchionibus Istriæ ex Comitibus de Voburg aliisque.

Caput XX

Aquilejensis Prepositure Sancti Felicis bona, ac jura confirmatur Apostolica Alexandri III auctoritate: alia documenta, quæ ad ipsam pertinent. Abbatie plures immediate Patriarchis Aquilejensibus obnoxie: paucis illustrantur singule. Item Canonicorum Prepositure Sancte Marie Magdalene festum solemne cellebrari decrevit. Voldaricus II Patriarcha decreto subscribit Joannes Episcopus Emonensis in Istria. Precessorum ejus series emendata qui dicebantur Episcopi Civitatis Nove: de Nova appellationis origine conjecture. Patavinam item Voldaricus Ecclesiam consecrat. De Henrico Episcopo Brixiensi VI

Caput XXI

Voldarico II succedit Gotofredus Patriarcha: hujusce aliqua gesta ac munificentia erga cives Sacilenses. Succedit Peregrinus II qui Caminatibus feuda Ecclesie Aquilejensis adserit: vitus investitionis. Dissidia Decanum, ac Canonicos Aquilejenses inter, ac Prepositos. Celestini Pape III littere adversus Procerum Poten-

Potentium oppressiones. Inita foedera cum Venetorum Republica adversum Travisinos et foederum conditiones. Stema Genealogicum veterum Marchionum, et Comitum Styriae; itemque Marchionum, et Ducum Austriae: ad demum Comitum Tirolensium.

Caput XXII

Parentina documenta cum adnotationibus. Dissidium Comitis Mainardi de Goritia cum Petro Episcopo Parentino. Quis ille Comes Mainardus in stemate Genealogico. Accedunt ~~Longuelbertus~~ Longelbertus, et filius ejus Longelbertus, et ejus uxor Machtildis, ac utriusque filia Machtildis, et Cunegunda: quorum locus in stemmate Genealogico adsignatur. Machtildis, uxoris Longelberti, non II; sed III. familia perquiritur: eaque statuitur Andacensis, aut Andachsia.

Caput XXIII

Innocentii Papae III. Epistola ad Volcherum Patriarcham, ~~tum~~ ac hujusce gesta in negotio imperij inter Philippum Regem, et Ottonem IV. Sumpta vindicta de nece Philippi Regis. Comitum Andechsiorum extincta familia, ac Parentinae Provinciae in alios distributae. Ejusdem Philippi Regis Diploma modum praescribens, quo regalia suscipere debeant Patriarchae Aquilejenses. Allodia Aquilejensis Ecclesiae, et Regalia ac Feuda itemque Regum, et confirmationes imperatorum, et investiturae. Ottonis IV Regis Diplomata ad Canonicos Aquilejenses, et ad Volcherum Patriar:

Patriarcham illustrantur: Alia Volcheri gesta. Profectio Romana ad Sinodum Lateranensem IV. Dissitia cum Comitibus Goritie

Caput XXIV

Post Volcheri Patriarchæ obitum Bertholdus andechisius preficitur Ecclesiæ Aquilejensi ab Honorio Papa III; qui pallium ad ipsum transmittit, ac ipsi consecrationem Conradi Tergestini comendat. Damna Ecclesiæ Aquilejensi a Tarvisinis lata: item que Forojulienses quamplures Nobiles a Bertholdo Patriarcha desciscentes, qui ad fugam vedacent. Ipsius Patriarche fede- ra cum Patavinis, idem Civitate Patavina donatus, et onera Publica ex utraque parte remissa. Tarvisinorum Dissidia cum Bellunensibus, et Feltrensibus: his loca plura erecta, et Castrum Opitergii. Honorii Pape III littere ac Bertholdi Patriarche gesta. Hic etiam afflictis Episcopi et Cleri Parmensis rebus manus prestat adjutrices; Honorii Pape epistole ad ipsum, aliosque.

Caput XXV

Civitatensis Ecclesiæ prepositura Bertholdo Patriarche, ejusque tutele adversum depredatores ~~collata~~ commissam. Summi Pontificis Honorii epistole in Negotio Terre Sancte, ad ipsum Patriarcham. His suspectum se reddit de nimio erga Imperatorem Fridericum II favore in alio Regni Sicilie Negotio: egregiam attamen ope-

operam impendit ad pacem constituendam. Ipsius Friderici Diploma, quo Marchia Istriæ, et Carinthiæ, cadente Ottone Andechsio confirmatur Bertholdo Patriarchæ. Istriensium dissidiæ, ac illustrationes de Marchia Carinthiæ. Generalia Comitia in Provincia Forojulii cellebrat Imperator Fridericus II: animadversiones ejusdem Diploma actum videtur in Civitate Austriæ quæ dici consueverat sitidatum, aut Civitatum

Caput XXVI

Litem agit Bertholdus adversus Bernardum Carinthiæ ducem sibi jus vindicantem Patronatus in Ecclesiam Labacensem. Binæ Gregorii Papæ IX epistolæ ad ipsum, quæ Romanorum Civium turbas, ac molestias Fratribus ordinis humiliatorum illatas indicant. Admontensis Cænobii benedictini comodis consulit Patriarcha. Suffraganeum in Cænobio oberburgensi in Stiria episcopatum erigi jubens, ac prompto animo consentit. Gregorii Papæ IX epistolæ. Locum, et Capellam conversarum Sancti Quirini jure omni plebi utinensis: loci ejusdem vices. Instaurationem molitus templi Aquilejensis. Gregorii de Montelongo Legati Apostolici Statuta, ac littere Innocentii Papæ IV

Caput XXVII

Imperatorem Fridericum II adiit Bertholdus pro Bella Rege Ungariæ subsidia impetraturus adversum Tartaros. Bellum gerit contra Tarvisinos, a quo retrahit ipsum summus Pontifex

II . Fride-

Friderici II Diploma. Pergit ad Concilium Generalem Lugdunensem primum: Sessionis Patriarcharum ordo, ac Mattheus Parisius notatus. Aquilejensibus Canonicis collata Beneficia ab Innocentio Papa IV; et a Berthol[d]o Patriarcha data facultas ædificandi Castrum Laurenzage. Item Beneficiis effecti Canonici Civitatenses ab utroque, collata scilicet Parochia de Castro Zagagnes. Fœdera cum Principibus viris a Bertholdo percussa adversus Ezellinum Tyrannum: pecuniarum subsidia eidem ex Regno Ungariæ erogandu procurat Innocentius IV. Ejusdem Bertholdi Patriarchæ obitus. Nobile in Provincia Forojulii Oppidum Portus Naonis per hæc tempora possident veteres Marchiones Styriæ, tum veteres Duces Austriæ; ac demum Habspurgo-Austriaci.

VI

Caput XXVIII

Genealogia Comitum Goritiensium. Stematis Continuatio. Equitum Theotonicorum Hospitale beneficiis cumulatum a Mainardo II ac Mainardo III, atque hujusce filio Alberto. Ejusdem Mainardi III donatio Abbatiæ Rosacensi facta. Item Mainardi III uxor Adelaidis, filia Alberti postremi Comitis Tirolensis. Diploma quoddam, quod datum dicitur ab Alberto Comite Goritiæ et Tirolis, diligentius expenditur: num Albertus frater Mainardi III rejici debeat: prædicti Alberti Tirolensis bonorum post obitum ejus divisio. Mainardi III filii, Mainardus IV; et Albertus primus prædictam Genealogiam vexant: vetusta

vetusta documenta, quae expenduntur. Conjectura proponitur de nomine duplici Mainardi, et Alberti, quod Mainardo Patri Mainardi IV impositum fuerit. Itarum Albertus rejicitur, qui fuerit Frater Mainardi III

Caput XXIX

Aquilejensis Patriarcha eligitur Gregorius de Montelongo: Joannes Dominicus Mansius notatus: ejusdem Gregorii gesta nonnulla ante Patriarchatum. Innocentii Papae IV litterae ad ipsum, queis praepositura Aquilejensis in officium Cantoriae convertitur. Electio Fulongi Episcopi Tergestini irrita declaratur, confirmaturque postulatio Guarnerii de Cucanea: ejusdem Innocentii Papae litterae, in quibus Patriarcha Gregorius dicitur excommunicatione innodatus. Damna plurima Aquilejensis Ecclesiae pro temporum iniquitate illata reparantur. Litterae Alexandri Papae IV. Initae pacis cum Republica Venetorum conventiones firmataeque de Pratensibus ac Porcilliensibus Dynastis Forojulii. Pratenses in gratiam Patriarchae Gregorii recepti, et quomodo. Alexandri Papae IV constitutio pro Sanctimonialibus Benedictinis in Civitate Forojulii. De Alberto, et Joanne electis Cenetensibus episcopis.

Caput XXX

Mota dissidia inter Istria Civitates, Patriarchae Gregorii auctoritate composita; aliaeque de variis negotiis initae conventiones, firmataeque nova Castra erigit Gregorius idem, et alia pecuniis comparat, ut ea contra oppressiones opponat. Urbani Papae IV.

Litterae

IIXXX [illegible]

Littere Ecclesie Utinensis commodis, et incrementis consulit Patriarcha. Provisionem Ecclesie Aquilejensis, cum eam vacare contigerit Sedi Apostolice reservat Clemens Papa IV. Extremis adhuc vite et Sedis annis Gregorius vocabatur electus Aquilejensis. Testamentarie ipsius Tabule. Genealogi Comitum Goritie Stemmatis continuatio.

Caput XXXI

Philippi, qui frater erat Vodalrici Ducis Carinthie olim electi Salisburgensis, electio in Aquilejensem Patriarcham a Sede Romana rejecta. Turbe in Provincia Forojulij: vacante Ecclesia, Capitanei Generales volvieus Dux Carinthie, Artuicus de Castellero, Philippus predictus. Civitatis Austrie, aliorumque Provincie nobilium confederatio cum Otakero Rege Boemie: numero sui Capitanei Generalis fungitur Philippus. Civitatem Austriam [illegible] cum hominibus aderentibus occupat: reddit ipsa in libertatem favore, et armis Regis Boemie. Candidus, et Paladius notati. Aquilejensibus Raimundum Turrianum preficit Patriarcham Gregorius Papa X; ipsum Pallio exornat, urgetque, ut ecclesiam sibi comissam adeat. Eidem comissio facta in negotio Simonie, et Guidonis de Monfortio. Concordia Raimundum inter et Albertum Goritianum inita, facta, instaurata. Tabule que ac de re confecte sunt illustrate.

Caput.

Caput XXXII

Raimundus Patriarchae dissidia cum Ottocaro Rege Boemiae, qui plura Patriarchatus Aquilejensis loca, feuda, bona sibi vindicabat. Ejusdem Patriarchae responsa, ac vindiciae pro juribus Aquilejensis Ecclesiae. Philippi Ducis Carinthiae postrema gesta, et exitus, ac Regis Ottocari obitus. Raimundi decreta ad instaurationem disciplinae ac morum in prima Ecclesiae Metropolitanae visitatione. Utinensium Canonicorum Capitulum institutum in Ecclesia Sancti Odolrici sub custode, Archidiaconi Aquilejensis jurisdictione immune. Fidelitatis juramentum ab Enrico episcopo Tridentino emissum, onus impositum Metropolitanam Ecclesiam singulis annis visitandi; consecratio Leonis Episcopi Comensis. An Simon, et Vitalis unus idemque Episcopus Justinopolitanus, dictus Vitalis—Simon. Electiones Aegidii Comonensis, et Boni Justinopolitani Episcoporum expenduntur.

Caput XXXIII

Mandatum Legati Sedis Apostolicae datum Raimundo Patriarchae in arduo negotio Petri Aragon~~ensium~~orum Regis a Martino Papa IV divis devoti. Vitalis Episcopi Justinopolitani electio. Ulvini de Portis, et Bisse de Topo ~~Feltrii~~ Tergesti Episcoporum Chronotaxis. Turbae motae in Istria, compositaeque. Agitur de Fulcherio Episcopo Concordiensi. Plebs Mariani, quae ad jus pertinebat Capituli ~~Aq~~ Aquilejensis, permutata cum Plebe Sanctae Margaritae. Civitatis Utini incrementa promovet idem Patriarcha Raimundus: obitus ejusdem.

Caput.

Caput XXXIV

Post obitum Raimundi Patriarchae, Capitaneus Provinciae Forojuliensis electus Henricus Comes Goritiae, et vice-dominus Gylo Archidiaconus Aquilejensis. Comitum Goritiae stemmatis pars. Petrus Gerra eligitur Patriarcha, et confirmatur. Joannes Philippi Vicarius ejus in Provinciam missus; suamque demum Ecclesiam adit ipse Petrus. Dissidia cum Gerardo ~~Comite~~ Caminatte, eadem composita. Obitus ejusdem, et electio sepulturae II hac de re jurgia mota. Electio vicedomini; orta dissidia contra ipsum, et Castellanus, ipsisque bellis Dux appositus Mainardus Ortemburgius; induciae constitutae.

Finis Tomi II

Sequitur Tomus III

Caput I

Aquilejensi Ecclesiae Ottobonum praeficit Patriarcham Bonifacius Papa VIII, ejusque litterae cum Pallii transmissione. De rebus Comitum Goritiae. De Pandulphi episcopi Tarvisini electione. Permutatio Portus Gruarii cum Gastoldia Antri, Bello, et praediis locis, et ~~contra~~ castra Aquilejensis Ecclesiae occupant, ac diripiunt Rizardus de Camino, et Henricus II Comes Goritiae: inter ipsos, et Patriarcham Ottobonum induciae factae, tractataeque: pax ~~ettiam~~ etiam constituta violata. Forojulienses Dynastae in parte

tracti

fracti. Nimiis pressus angustijs Utino recedit Patriarcha, sedis que Apostolicę legatum adit: humanissimę Friderici Austriaci litterę ad ipsum: bellum instaurant Fridericus, et Henricus, et Forojuliensium rebelles nonnulli: initamque pacem primus Rizardus violat, tum Henricus: mox iste conciliatur, mox etiam dissidet: pax demum constituta.

Caput II.

Petrus de Columna S. R. E. Cardinalis, Beneficiis in Aquilejensis Patriarchatu vacantibus cumulatus. Synodi a Patriarcha Ottobono celebratę. Emonensi Ecclesię in Istria Episcopum prefuit ipsse Ottobonus: iter arripuit ad Viennensem Ecumenicum Concilium: quo in itinere ad Henricum VII. Imperatorem adit. Seizensis Chartusię priori mandat, ut fidei Catholicę depravatores comprimat, ejusdem sacri loci origo. Petitionibus Episcopi Guvcensis annuit: Obitus ejusdem. Prepositus ecclesię Civitatensis electus, confirmatusque.

Caput III.

Militię prefectus in Provincia Forojuliensi, sede vacante eligitur Henricus II. Comes Goritię. Dissidia mota, Gestaque prelia. Gillonis Archidiaconi electio, seu Postulatio in Patriarcham, eademque rejecta. Provisiones Ecclesię Aquilejensis reservatę summo Pontifici. Castonus e Gente Turriana Archiepiscopus

Medio:

Mediolanensis, eligitur, daturque Patriarcha: electionis annus, mensis, ac dies. Genealogicum Stemma Comitum Goritianorum illustratur. Castoni litterę ad Rainaldum Fratrem, ut provincię negotia, si quę sunt, perquirat ipse, ac referat. Eadem negotia exponuntur. Castoni obitus. Provisionis Ecclesię Aquilejensis reservatio sedi Appostolicę.

Caput IV.

Ad Ecclesiam Aquilejensem pręmovetur Paganus a Turre Episcopus Patavinus; scilicet primo instituitur administrator ecclesię Aquilejensis in Spiritualibus, et temporalibus Patavino Episcopatu retento. Eligitur Patriarcha Aquilejensis, ac nichilominus titulo tantum Electi Aquilejensis, itemque Administratoris nuncupatur. Causa est nondum persoluta in Curia servitii, quod dicebatur contributio, Palliumque nondum receptum. Capit etiam aliquo tempore Patavinę Ecclesię Administrationem: qua dimissa eodem titulo Electi inscribitur Paganus, ac demum servitio Patriarchatus persoluto, acceptoque Pallio, titulum Patriarchę adsumit. Animadversiones de Pecuniarum summa ~~[illegible]~~ ipse Paganus aliique Patriarchę solvere Curię Romanę tenebantur.

Caput V

Utinum pergit Paganus ob dissidia inter ~~lites~~ cives mota Henrici II Comitis Goritię, et Capitanei Forojuliensis, et vicarii Tarvisini

visini

visini pro Rege aliquo gesta: Patriarchę litterę ad ipsum, obitus ejus. Joannis Henrici filij successio cum Beatrice Bavara Matre, ac hujusce acta quędam. Reservationes Provisionis Ecclesię Aquilejensis singulis biennis factę. Judiciorum in causis temporalibus methodi consuetę in Provincia Forojuliensis rationem summo Pontifici reddit Paganus. Turbas in istria a subditis Goritiani Comitis motas componere studet. De Castro Petrepilosę: Pax tamen inter Patriarcham vigebat, et Goritianos Comites. Confœderatio cum Scaligeris. dubio injecto de eorum fide. Fœdera sanciuntur cum Beatrice Goritiana, et joanne Henrico ejus filio.

Caput VI

Obitus Pagani Patriarchę. Oratores missi Avenionem ad Curiam pro successore. Joannis Papę XXII. Litterę. Militię prefectus eligitur joannes Henricus Comes Goritię. Vacantis Ecclesię Aquilejensis instituti Vicarii, conservatores, et Gubernatores; nonnulla ab eis acta negotia. Alia quędam recensentur, quę maxime cum viris Caminatibus habita sunt, deque restitutione oppidi Sacili. Bertrandus de Sancto Genesio Diœcesis Caturcensis eligitur Patriarcha a joanne Papa XXII; qui facultatem largitur ipsi beneficia Ecclesiæ in Civitate, Diœcesis, et Provincia Aquilejensis vacantia conferendi.

Caput VII

Ecclesię Aquilejensis possessionem adit Bertrandus. Ecclesiam Utinensem

ampli:

amplificat, in ipsam translata Prepositura sancti Odorici juxta flu=
vium Tiliaventum, et aucta Canonicorum numero ac Decani dignitate
invecta. Primam solemnem missam celebrat Aquileje. Abbatem insti=
tuit Monasterii sancti Petri de Silva Diœceseos Parentine in Istria.
Ejusdem Bertrandi littere cum litteris Apostolicis Joannis Pape
XXII, queis expeditionis Jerosolimitane negotium urgetur sub
Ductore Philippo VI Vallesio Rege Francorum.

Caput VIII

Concilium Provinciale primum a Bertrando Patriarcha celebratum, note,
et observationes. Concilium alterum Provinciale. Integra Synodi Dioce=
sane acta nunc primum in lucem prodeunt. Constitutionum Anace=
phaleosis; deque Gazarorum, aut Catharorum heresi nondum extin=
cta. Forojuliensis Provincia in quinque Regiones distincta, pro=
que singulis assignati Capitanei, seu Militie Duces

Caput IX

Bellorum initium in Provincia Forojuliense: Stipendia soluta Conrado,
et Francisco Bojanis de Civitate Austria. Commissa prelia contra
Rizardum Caminatum, qui morte obiit masculina prole orbus.
Obitus Henrici Comitis Tirolis, et Goritie, ac Ducis Carinthie: jus
in ejusdem provincias vindicant sibi plures. Bertrandi colloqui=
um cum Ottone Duce Austrie in Carniola apud Labacum, et collo=
quio causa predicti Henrici filie Margarita et Adelheidis.
Consecratio Petri=Pauli Episcopi Tarvisini. Pugnat Bertrandus ad=
versus Comites Goritianos: Colloquium ipsius cum Alberto Duce
Austrie

Austriæ in Carinthia apud Villacum: expugnant autem Ventionum Oppidum, et alia loca Caroli Marchionis Moraviæ adversus Aquilejam, et Civitatem, et Utinum, qui splendido hospitio excipitur. Joannis Caroli Marchioni Moraviæ fratri feuda confert: Ecclesiam Ventioni ritu solemni consecrat.

Caput X

Mortem obit Joannes Henricus Comes Goritiæ: Ecclesiæ Aquilejensis feuda Alberto, ac fratribus a Bertrando concessa. Goritianorum Comitum Stemma Genealogicum. Feuda Ecclesiæ Parentinæ. Bellum cum Venetis. Bellum Goritiense exponitur. Menda, quæ irrepserant in Commentarium Caroli Marchionis Moraviæ de rebus suis, emendantur. Ejusdem Belli annus definitur. Beneficia Ecclesiæ Civitatensis, seu Forojuliensis collata ad augmentum sacri cultus erga Virginem Dei Patrem. Benedicti Papæ XII litteræ ad Bertrandum, ut in faciendis fœderibus nonnullis caute se gerat.

Caput XI

Negotium exponitur Bertrando Patriarchæ commissum, quod matrimonium spectat Margaritæ Maultaschiæ cum Joanne Bohemo solutum; initumque alterum cum Lodovico filio Lodovici Imperatoris. Prælia Bertrandi cum Goritiæ Comitibus. Iter ejus ad Regem Hungariæ. Pugna contra exercitum Ludovici Bavari Marchionis Brandeburgici. Regio Cadubrina recuperata, eademque solemni dono a Carolo IV Romanorum Rege concessa Ecclesiæ Aquilejensi:

animad.

animadversiones. Via nonnulla ejusdem Bertrandi gesta simul colecta recensentur, ac illustrantur.

Caput XII

Intentata Bertrando Calumnia, ac si judeis faveret, et Sinagogam erexerit in Civitate Austria, depulsa. Alienum ab eodem Patriarcham gerunt animum Civitatenses, et ad summum Pontificem provocant: querelarum causę indicatę. Nicolaus Lonarus Civitatensis Orator Avenione ad Summum Pontificem, Cives litteris datis urget ad ineundam adversus Bertrandum confederationem cum Comitibus Goritię, aliisque Viris Potentibus. Conjuratio in vitam ipsius Patriarchę, ac alia scelerata facinora. Commoti Civitatenses preficiunt sibi, suęque militię Henricum Comitem Goritię. Sententia in eosdem fertur excommunicationis et interdicti.

Caput XIII

Forojulienses Bertrando infensi, ac prelia commissa. Inducię factę a Mainardo Comite Goritię pro se, ac Alberto, et Henrico fratribus, atque Civitatensibus, aliisque, operam fortasse dante Guidone Legato Apostolico. Civibus Sacilanis Bertrandus largitur Gastaldiam Cavolani, et Bibani: simili Beneficio Glemonenses cumulat concessis Gastaldiis Buię, et Artenee. Concessio confirmata ab eodem Guidone Legato Apostolico. Guidonem Abbatem Mozacensem a Clemente Papa VI electum in possessionem Abbatię mittit Bertrandus, consueto per ipsum emisso fidelitatis juramento.

Caput.

Caput XIV

Patavium proficiscitur Bertrandus ad Guidonem Sedis Apostolicę legatum. Solemni adest corporis B. Antonii Confessoris translationi; ad pacem induci Comes Goritię non potest. Synodum celebrat idem Guido; iterumque agitur de pace cum Goritię Comite firmanda, sed irrito voto. Itemque Canonicorum Aquilejensium querelę adversus Patriarcham. Ejusdem legati auctoritate initę confederationes, et emissa contra Bertrandum juramenta rescinduntur. Patavio revertitur ipse. Sacilum, ac civibus favet. Utinum proficiscitur, ac in itinere interfectus occumbit. Epistola Henrici Comitis Goritię, et Joannis Archiepiscopi, et Domini Mediolanensis.

Caput XV

Regimini, ac tutelę Alberti Ducis Austrię se submittunt Utinenses usque ad futuri Patriarchę adventum: Conventiones et pacta. Provinciam Forojulii idem Albertus ingreditur; fidelitatis juramenta recipit, locisque sibi subjectis preficit Capitaneum Generalem. Nicolaus fratrem Caroli IV Regis Romanorum ex Ecclesia Neuburgensi ad Aquilejensem transfertur: ejusdem Caroli litterę: possessionem adit Nicolaus. Conventiones initę cum Alberto Duce Austrię: Item restauratio templi Aquilejensis. Necem S.mo Patriarchę Bertrando illatam ulciscitur Nicolaus; penas etiam exigit ab conjurationibus in propriam sui ipsius vitam. Benevolum Civitatensibus se prebet. Sacrę erga Bertrandum observantię causa confert beneficia Ecclesię Utinensis Sanctę Marię, itemque promovet ipsius Beati translationem.

Cap.

Caput XVI

In urbem Patavinam iter agit Nicolaus; optimo Provinciæ regimini consulit; certiores Forojulienses de sua erga ipsos benevolentia reddit, conciliaturque cum Alberto Duce Austriæ. Eadem favente Patriarcha, privilegium studii Generalis, quod in Civitate Austriæ erigi cives expetebant, concedit Rex Carolus IV. [illegible] de Sede Aquilejensis Utinum transferenda. Agit ipse Nicolaus cum Summo Pontifice Innocentio VI. Carolus IV Rex Italiam ingreditur, eius Diploma in presidium facitani S. Joannes Jerosolimitani hospitalis: itemque aliud Diploma, quo bona ac jura Aquilejensis Ecclesiæ amplissime confirmantur. Abbatiam Mosacensem privilegiis ornat Nicolaus, simulque primum lapidem Utinensis S. Antonii ecclesiæ ponit.

Caput XVII

Caroli IV Regis Conjux Regina hospitio excipitur in Castro Spilimbergi: Romæ cum Carolo viro suo Coronam Imperialem suscipit. Nobiles Forojulienses plures creati milites. Nicolaus Civitatis Senorum constitutus Dominus, ac rejectus: itemque Vicarius Imperialis Civitatem Belluni, et Feltri. Dissidia cum Comitibus Goritiæ, itemque Utini Civibus composita. Albertus Dux Austriæ occupat Oppidum Ventioni, quod quidem Bertrandus Patriarcha sibi, suæ Ecclesiæ ~~ad senserat~~ adservaverat. Ad aulam Imperialem advocatur Nicolaus consulturus cum Imperatore de tranquillitate Ecclesiæ Aquilejensis. De Comitibus Goritiæ, deque Henrici IV. ~~obitu~~. De Portu = Naone.

Caput XVIII.

Nicolaus Patriarcha obitus; vicedominus eligitur. Fridericus Bojanus quo vita functo substituitur Odoricus de Strasoldo. Civitatensium, et Utini Civium, aliorum confederatio ad tutellam, ac defensionem Ecclesie, et Patrie. Ludovicus Turrianus ab Innocentio Papa VI eligitur Patriarcha. opposita impedimenta contra electionem ejus. Ejusdem Innocentii litterae ad imperatorem Carolum IV; ad Rodulphum Ducem Austrie, et Carinthie, ad Raimundum Comitem Goritie, ac Ludovicum Ungarie Regem, ut erepta Ecclesie Aquilejensis bona rederentur. In Carinthiam proficiscitur Ludovicus ad Rudolphum Ducem: dissidiorum inter ipsos causae. Bellum in Provincia Forojulii, et prelia; ipseque Patriarcha Viennam ductus, ac ibi detentus pactis cogitur subscribere, a Ludovico Rege Ungarie improbatis. Hanc istorie partem aliter narrant scriptores Austriaci.

Caput XIX

Fallitur Ughellus, qui Ludovicum ob rem bene gestam ovantis more in patriam remigrasse narrat: ac fallitur in expositionem ejusdem Numismatis victoriam indicantis. Bellum in Forojulio instauratur a Rodulpho, qui mediolani mortem obit. Templi Aquilejensis instauratione promovet Ludovicus. Mortem obit ipse, vicedominus eligitur Franciscus Savornianus; erepta loca Ecclesie Aquilejensis recupurantur: ad fidem redeunt rebelles. Deditio Oppidi Ventioni, ac dedicationis pacta, que rata ac firma habuerunt Canonici Aquilejenses. Colloquium Generale

vale Patriae, resque publicae Aquilejae, Utini, et Civitatis Austriae:

Caput XX

Possessionem Ecclesiae Aquilejensis invito licet animo adit Marquardus, cique Temporalis jurisdictio in Civitate Austriae confertur ense evaginato tradito: mos idem illustratur. Prima Aquilejae peragit Sacra Solemnia. De Comitibus Goritiae, et Pisini. Inducias paciscitur cum Ducibus Austriae et adit Carolum IV Imperatorem, a quo amplissima obtinet privilegia. Commune Patriae Forojuliensis statutum promulgat. Odorici de Susannis Cancellarii Liber inscriptus, Tesauri claritas. Nonnulla Marquardi gesta. Animadversiones de Placito, Pallio, et Rationali, deque Masnatis, aliaeque notae, et observationes. Odorici labores compensat idem Marquardus. Alia ejusdem Odorici opera.

Caput XXI

Imperator Carolus IV in Italiam descendit; splendida excipitur hospitio Utini, comes ejus in itinere Marquardus Patriarcha, ab eoque beneficiis cumulatus. Beneficia ab eodem Marquardo sacris virginibus Dominicanis a Cella prope Civitatem collata, sacri loci origo. Foedera cum Ludovico Rege Ungariae statuta sub nomine protectionis. Comitum Goritianorum Stemma Genealogicum Henrici V, et Mainardi VIII. Tutor Joannes Episcopus Gurcensis. Turbae motae in Provincia Anathematum occasione, queis Florentinos percusserat Gregorius Papa XI. Negotium idem exponitur documentis nunc primum editis, aut indicatis.

Caput.

Caput XXII

Bellum gerit in Venetos Marquardus Ludovico Ungarie Regi Federatus. Ejusdem belli moti cause. Ad illud gerendum apta media procurantur, visque magna pecuniarum colligitur. Hac de causa decernitur, ut Regio Tulminensis cum proventibus pignori ad tempus tradi possit. Hac alienatio, aut pignoratio accepta a Civitate Austrie. Initi contractus conventiones; item Castri Soffumbergi traditio promissa pro casu vacantis ecclesie. Belli negotium urget Carolus Dux Dyrrachinus.

Caput XXIII

Ante belli exitum fato mortalitatis eripitur Marquardus Patriarcha. Consecratio Ecclesie sub titulo S. Columbe in Castro Osopii. Vacanti Ecclesie Urbanus VI preficit titulo commende Philippum Alenzonium Episcopum Sabinensem S. R. E. Cardinalem; ejus epistole ad Ludovicum Regem Ungarie, ac Nobiles, et universitates Provinciae Forijulii. Patriarcham instituendum Ludovicus Rex proponebat Ludovicum de Holfinstaying: ejusdem Regis littere, itemque Elisabethe Regine, et Comitis de Croatia. Alenzonius ecclesie sibi commisse administrationem significat predicto Regi, qui tamen insistit promotioni Ludovici de Holfinstaying. Obedientiam Alenzonio prestare Forojulienses renuunt. Colloquia Provincie in Civitate Austria, et Comitia Civium Utini Animadversiones.

Caput XXIV

A proposito non recedit Urbanus Papa VI. Recedit vero a priore consilio Ludovicus Rex Ungarie. Ejus littere ad Forojulienses. Item alie ad Philippum Alenzonium, a quo inite confederationis continua-

tionem

tionem petit, ejusque requirit operam apud Summum Pontificem, ut Frisingensis Ecclesię preficiat Ludovicum de Holfinstayng. In partes habeunt Forojulienses. Alenzonio Civitatenses obsequuntur, adversantur cives Utini. Aquilejensis Ecclesię possessio eidem Alenzonio data in Oppido Sacili: Advenit ipse in Civitatem Austriam, seque benevolentum Civibus prebet in negotio Castri Tulminensis Alenzonio adversantes ad obsequium incitat Ludovicus Rex Ungarię. Concilia Civitatensium favore ejusdem Alenzonii adversum Utinenses, et Confederatos. Litterę Caroli III Regis Sicilię ad eosdem Utinenses. Alenzonius favet Civitatensibus in negotio Castri Sophemburgi.

Caput XXV

A Philippo Patriarcha descisit Forojuliensium pars major. Curę omnes adhibitę, ut eidem Philippo obbedientia prestaretur. Lata in contradicentes Censurarum sententiam. Joannes Franciscus Palladius notatur; agitur de induciis ineundis. Utinensium litterę ad Reginam Ungarię; item litterę Urbani Papę VI ad Civitatenses. Francisci de Carraria Domini Padue opera pax constituta, receptusque Patriarcha Philippus de Alenzonio. Pacis conditiones. A sententia Francisci Carrariensis, atque prestita obbedientia Alenzonio Patriarchę recedunt Utinenses: novi dissidii caussa. Venetorum patrum cum Utinensibus, aliisque Provincię Forojulii Nobilibus, ac universitatibus confederatio, quam sibi etiam oblata recusat Patriarcha Alenzonius. Bellum inchoatum, comissa prelia, censurę latę, Utinensium, et Sociorum provocatio ad Curiam Romanam.

38:

Caput XXVI

Ferdinandum Patriarcham Jerosolimitanum in Provinciam Forijulii dirigit Urbanus VI; ut pacem pro viribus promoveat. Andreas Salarus notatus. Consilium Utinenses capiunt a Venetis, num predictum legatum recipere debeant, et quomodo. eorum animi nimium irati adversum Civitatenses. Patriae Status quisnam? Aquileiae literas legationis publicat Ferdinandus: ejusdem petitiones Francisco de Carraria notificatae. Civitatensibus ac Utini civibus, qui dissidia fovebant, mites animos datis litteris adprecatur summus Pontifex. Generales induciae summus idem Pontifex indicit in Patria Forijulii. Mandata ejus exequitur Ferdinandus. Repugnant Civitatenses. Item litterae ejusdem summi Pontificis ad Ferdinandum Jerosolimitanum Patriarcham, ac Venetos etiam Patres; queis pacis promovendae negotium Nicolao S. R. E. Cardinali comittendi proponit

Caput XXVII

Philippus Alenzonio pro sibi collato Aquilejensis Patriarchatu modis omnibus vindicando persistit: extra Provinciam Forijulii diversatur. Obbedientiam Ferdinando Jerosolimitano Patriarchae exhibere, ac inducias facere statuerunt Civitatenses: ac nihilominus Philippo Alenzonio, et Carrarensi Domino Paduae adherent. Tractationes Franciscus de Carraria inter, ac Ferdinandum Patriarcham, et Utinenses pro locorum restitutione, quae ille detinebat, pro-que, statuendis induciis. In confederatione cum eodem Carrariensi haerent constantes Civitatenses. De Comitibus Goritiae. E Provincia discedit Ferdinandus Patri:

Patriarcha Jerosolimitanus: in eam Oratores suos Alenzonus scribit se missurum: dissidia augentur, ac Censurarum sententia iterum fertur. Auxilium ducum Bavariae et Comitum Palatinorum Rheni implorant Utinenses: eorum consilio Venetis Patribus significant. Oppidum Sacili expugnat Carrariensis; deque Verona a Comite Virtutum capta certiores ipse reddit Civitatenses

Caput XXVIII

Novum Patriarcham petunt Forojulienses. Joannem Episcopum Litomeriensem in Boemia Marchionem Moraviae eligit Urbanus VI. Ferdinandus Ughellus notatus electionem Joannis Venetis Patribus annunciat Decanus Aquilejensis, qui Perusii degebat. Ipsius Joannis Patriarchae electi, et fratris ejus Jodoci litterae ad Franciscum de Carraria. Ubi usque stirps. Haec Civitatensibus nunciat omnia idem Carrariensis, et animumque ad pacem propensum simulat. Episcopis Tarvisino, et Civitatis Novae mandat Urbanus VI; ut juramento fidelitatis recipiant a Joanne electo. Carrariensis Ecclesiam, et Patriam Forojulii turbare pergit. Patriarchae adventum urget Forojulienses: diuturnae morae causas affert ille litteris ad Abbatem Mosacensem datis: alia quaedam negotia: iterum de stirpe Joannis Patriarchae Praefectum militiae dirigit ipse in Provinciam. Comes Virtutum rupto foedere bellum indicit Francisco Carrariensi; Bona Ecclesiae Aquilejensi erepta restituuntur

Caput XXIX

Civitatem Austriam adit Joannes, tum Utinum: ubi Civitatibus Castrum Fulmini pignum datum confirmat. Friderico Savorniano Militi, ac Utinensibus infensum se prabet. Cædes eidem Friderico inique illata. Dissidia multa Patriarcham inter, ac Utinenses. Pacem statuunt Veneti Patres. Nova dissidia ab eisdem composita. Exarvotus Patatriarchæ Joannis animus ergo Fulmetinos, ac beneficiis Gismani, seu Vasselli in Provincia Carneæ degentes, quinam: ejusdem Joannis Patriarcha litteræ. Mutuæ Promissione Patriarchæ et Civitatensium pro mutua ipsorum defensione, si opus fuerit interfectus mortem obit Joannis Patriarca.

Finis Tomus III

Incipit Tomus IV

Caput I

Post sedem Joannis de Moravia Patriarcha Bonifacius Papa IX præficit Ecclesiæ Aquilejensis, Gajetanum Antonium, cui facultatem elargitur Censuram interdicti relaxandi, si quæ obnoxia forent Provinciæ Forojuliensi loca. Possessionem Ecclesiæ adit ille Dissidia cum Ducibus Austriæ composita. Civitatem Austriam Pestilentia invadit: discedere cogitat Antonius, suæque absen

tiæ

III (Caput III)

rie tempore facultatem Decano Civitatensis facit vacantia bene=ficia conferendi. Statutum Civitatis Austriae confirmat: recedit e provincia: binae ejus litterae ad Civitatenses, et Tulmentinos quae illustrantur. Hac arrepta occasione Franciscus Carrariensis junior de filiis sui Stephani nolla promotione Patriarcham agit. Civitatis Austriae et utini civium, et Forojuliensium confoederatio. Vicarium in Pontificalibus agit in Diocesi Aqui=lejensis Gibertus Episcopus Civitatis Novae. Antonius Caje=tanus Patriarcha creatur S. R. E. Cardinalis.

Caput II

(Caput IV)

Aquilejensis Patriarcha eligitur Antonius de Portugruario, possessio=nem ecclesiae adit, ac primam solemnem Missam celebrat. Civitaten=sibus favet, possessione Castri Tulminensis, ejusque jurium confirmata. Ortum inde dissidium Patriarcham inter, ac Civitatenses. Electionem suam in summum Pontificem Antonio Patriarchae significat Gregorius Papa XII: in dissidio memorato ad eundem Pontificem provocant Civitatenses contra Patriarcham: isque in jus vocatus: initae conven=tiones, quae finem litigio imponerent. Ab eorum Patriarcha defici=unt Civitatenses, aliique e Provincia Nobiles viri. De Nobilitate ipsius, ac dignitatibus. Delatae saepius querelae contra Patriarcham ad Summum Pontificem: ejusdem causa comissa Antonio Camera=rio Pontificis. Patriarchae indicta dies. Utinensium Libelli suppli=ces

Caput.

Caput III.

Novos Gregorius XII creat S. R. E. Cardinales. Hinc vero Schisma firmatur inter ipsum, ac Benedictum XIII. Conjecturae justi Fontanini rejiciuntur. Sententia depositionis in Antonium Patriarcham fertur ab Antonio Cardinali Camerario, quam confirmat Summus Pontifex Gregorius. Hunc veluti Ecclesiae unioni infensum deserunt Cardinales, simulque tuendam ad summum Antonii Patriarchae causam. Ipsorum Epistolae ad Forojulienses, item peculiares ad Civitatenses, ut a Gregorio XII recedant ac Patriarchae Antonio adhaereant. Venetorum Patrum praesidium exorant Cardinales, idemque Cives Utini

Caput IV.

Cardinalium conatibus sese opponit Gregorius XII. Concilium Pisis celebrandum indicunt Cardinales: Concilium pariter, quod opponeret, cellebrandum indicit Gregorius in Ecclesia Aquilejensis. Cardinalium litterae ad Antonium Patriarcham, ut Gregorii ingressum impediat. Novum Patriarcham petunt Civitatenses, aliique. Pro loco concilii Civitatem Austriae, et Utinum dassignat ipse Gregorius. Novi Aquilejensis Patriarchae electionem impedire conantur Cardinales. Ipsorum litterae ad Antonium Patriarcham, ad Regem, et ad Venetos Patres. Item ad Nobiles viros, Episcopos, et Comites Patriae Forojulii. Aliae litterae ipsorum ad Ludovicum Ducem Techi, qui ad Aquilejensem sedem a Gregorio ferebatur promovendus.

Caput V.

Patriarcha Aquilejensis renunciatur Antonius de Ponte, qui Forojuliensibus promotionem suam significat. Schismate laborat Ecclesia Aquilejensis. Antonio de Portugruario adherent Cives Utini, Antonium de Ponte sequuntur Civitatenses, qui etiam Friderico Comiti Ortemburgico se dedunt. Induciarum pacta inter Antonium de Portugruario, et Antonium de Ponte Patriarchas venetijs Patribus operam dantibus. Cardinalium Epistola ad Forojulienses, qui ad obbedientiam Antonio de Portugruario exhibendam, ac ad opus instaurandae unionis Ecclesiae urgentur. Littere Ruperti Regis Romanorum ad Utinenses pro Gregorio Papa :

Caput VI

Pisana Synodus inchoatur: ad eam missi Procuratores Antonii de Portugruario Patriarche. Ruperti Regis Romanorum acta. Gregorius Papa premittit Bartholomeum ~~[illegible]~~ Camponum in Civitatem Austriam, qui necessarios apparatus instrueret. Cardinalium bine littere ad Forojulienses. Ipsius Gregorii Synodus inchoata in Civitate Austria. Cetus Utinensium contra ipsum, proque Antonii de Portugruario defensione. Gregorius XII, et Benedictus XIII in Synodo Pisana dejecti. Ruperti Regis Littere ad Civitatenses. Prima Sessio Gregoriane Synodi in Civitate Austria, cui adest Antonius de Ponte Patriarcha. Custodum Conclavis Littere ad Utinenses, litteris datis ad Antonium de Portugruario inclusae. Acta narrantur in Synodo Pisana. Processus, et acta ab executoribus deputatis confecta contra Gregorium

XII

XII; et Benedictum XIII ad Forojulienses transmissa. Executorum deputatio, actorumque summa.

Caput VII

Novus eligitur Pontifex Alexander V. Ejus litterę ad Antonium de Portugruario Patriarcham, et ad Forojulienses. Synodi Gregorianę in Civitate Austrię sessio secunda dilata. Veneti Patres, subtracta Gregorio obedientia, Alexandro V adhęrent. Gregorii XII. Litterę ad Glemonenses, ut sibi, ac Antonio de Ponte Patriarchę obedientes persistant. Synodi ejusdem sessio secunda, et tertia. Scriptorum lapsus emendantur. E Civitate Austrię discedit Gregorius; structas ab Utinensibus insidias declinat; in Apuliam pervenit; litteras dat Civitatensibus.

Caput VIII

Antonio de Portugruario facultatem Alexander Papa V facit agendi adversus Canonicos Aquilejenses, Civitatenses, Concordienses, aliosque Gregorio XII adhęrentes. Ipsius Alexandri V litterę. Acta ab Antonio de Portugruario Patriarcha confecta. Rebellionis articuli proposit ad examena testium, ac lata sententia. Civitatensium consilia, et deliberationes.

Caput IX

Antonii de Portugruario Patriarchę pacta quędam cum alio Patriarcha Antonio de Ponte. Alexandri Papę V. littera ad Venceslaum Regem Romanorum dictum adversus Fridericum Comitem Ortem.

Ortemburgi Forojuliensis Provinciæ Præfectum: Ad ipsum Comi=tem Ortenburgi ejusdem Alexandri litteræ. Item ad universos Forojulienses, aliquos vero Cives Civitatis Austriæ, Dominosque Prata, Porciliarum, Brugnaræ, Pulcinici, Valvasoni, et Spilimbergi: Antonius de Portugruario Patriarcha scribit Glemonensibus, Ventionensibus, Tulmentinis ut sibi eos contineat in fide constantes. De novo Aquilejensi Patriarcha instituendo agitur, scilicet Ludovico Duce Techio Suevo. Antonii de Portugruario litteræ ad Wenceslaum Regem.

Caput X

Post obitum Alexandri V eligitur summus Pontifex Joannes XXIII. Litteræ Gregorii XII ad Civitatenses. Mortem obit Rupertus Imperator; eligitur Jodocus Comes Moraviæ, ac brevi post Sigismundus Lucemburgicus. De novo instituendo Patriarcha agitur, videlicet Ludovico Techio, aut Hugone de Robertis, aut Petro Bojardo, aut Nicolao de Robertis. Dissidia Forojuliensium: litteræ a Joanne Papa XXIII datæ de misso ad illos Oratore Jacolo de Isolanis. Pontificio Legato Oratorem suum Bartholomeum Nannium jungunt Veneti Patres; Antonii Patriarchæ litteræ ad eosdem Venetos. Oratorum consilia de abdicatione Patriarchatus, quibus annuere detrectat Antonius: ejus litteræ ad Sacilenses: aliæ ad summum Pontificem Joannem XXIII. Bellum Utinenses inter, et Civitatenses: ad eosdem atque datæ litteræ ab Antonio Patriarcha.

Caput.

Caput XI

Data consilia de abdicanda ecclesia Aquilejensis rejicit Antonius de Portugruario Patriarcha. Franciscinus Germanus ejus agit cum summo Pontifice Joanne XXIII, ut Cardinalitia purpura ipsum exornet. ut inter partes dissidentes induciæ sanciantur, annuit Patriarcha conditione posita adversus Fridericum Ortemburgicum. Oratorum hac de re studia, et curæ. Jodoco Imperatori sufficitur Sigismundus Rex Ungariæ, qui comitem Ortemburgicum confirmat prefectum in Provincia Forijulii, donec novus eligatur Patriarcha Aquilejensis. Induciæ prorogatæ, violatæque, actumque bellum in Provincia Forijulii. Civitatenses relicto Gregorio Papa XII obedientiam profitentur Joanni Papæ XXIII. Ejusdem summi Pontificis constitutio.

Caput XII

Dissidia perdurant inter Forojulienses adversus Antonium de Portugruario Patriarcham: ejus ad Joannem Papam XXIII. litteræ. Venetorum Patrum curæ, ut remotis dissidiis induciæ sanciantur. Forojuliensium nonnulli ineunt fœdera cum ipsis Antonii de Portugruario Patriarchæ ad eosdem litteræ, istorumque ad illum. Jacobi de Aviano, et Juliani Grassoni iniquum facinus. Abdicato Patriarchatu ad purpuram evehitur Antonius Patriarcha sine Patriarchatu, ac sine infulis concordiensibus mansit Antonius de Ponte Emulus. Litteras Civitatensibus Sigismundus Rex Romanorum scribit, ut in obedientia Comitis de Ortemburg persistant. Adherent Cives Utini Antonio de Portugruario, qui

sacra

sacra purpura licet indutus Ecclesiam Aquilejensem administrat. Filius Malatestæ de Malatestis proponitur in novum Patriarcham; quis iste. Pacta quædam iidem Cives Utini ineunt cum Ducibus Austriæ.

Caput XIII

Civitatenses inter, ac Utinenses induciæ. Ungarorum copiæ in Provinciam missæ. Forojulienses omnes obedientiam præstant Sigismundo Regi Romanorum, et Regi Ungariæ, ejusque Vicario Friderico Comiti de Ortemburg. Abit Antonius de Portugruario. Canonici Aquilejenses cœtu coacto eundem Comitem eligunt vicedominum Generalem: ac Nicolaum Decanum Civitatensem Vicarium in spiritualibus, et Joannem Episcopum in universali ecclesia Dei Vicarium in Pontificalibus. Quis iste. Ludovicus Dux Techiæ postulatur Patriarcha Aquilejensis. Hermone Comitis Ciliejæ litteræ ad Utini Cives Sigismundo Rege mandante, sibique jus Patronatus vindicante in possessionem temporalem mittitur Ludovicus. Vacante nihilominus habetur Ecclesia Aquilejensis usque ad Martinum Papa V in Concilio Costanciensi. Postrema Genealogici Comitum Goritiæ stemmatis pars.

Caput XIV

Bellum geritur in Provincia Forijulii, ac finitimis Regionibus Venetos inter, ac Sigismundum Regem, cui adhæret Ludovicus Techius Patriarcha. Bello instaurato in Venetam potestatem cedit Provinciam Forojuliensis, quam sibi restitui postulat Patriarcha, nec obtinet

tinet. Ad congregatos in sinodo Basiliensi Patres provocat: iratos eorum animos cohibet Eugenius Papa IV. Mortem obit in eodem concilio schismati inherens contra Eugenium Pontificem. Ibidem Pontifex Aquilejensibus preficit Ludovicum Scarampum Episcopum Florentinum, ac Patavinum Patriarcam. Eligitur vero in Basiliensi concilio, Alexander e Ducibus Maxovie: hinc ecclesie Aquilejensi schisma. Alexandro succedit Laurentius Leinchtemberger. Eugenii IV. constitutio contra ipsum, ejusque ministros in Diecesi Aquilejense. Anee Sylvii locus quidem illustratus

Caput XV

Pulso e Provincia Ludovico Teckio Patriarcha, et absente, visitatores Apostolicos dirigit Eugenius Papa IV., qui Ecclesie Aquilejensis commodis consulerent. Decreta ad sanciendam disciplinam et observandam. Canonici Aquilejenses locum querunt, ubi simul juncti divina persolvere officia valeant. Civitas Austria Eugenio IV. oblata ad celebrationem concilii. Nonnulli per hec tempora perperam dicti Patriarche Aquilejenses. Patriarcham suscipiunt Veneti Patres Ludovicum Scarampum jam pridem ab Eugenio IV. electum prefectumque. Inita inter Patres transactione, Ecclesie Aquilejensis regimen suscipit Scarampus: nonnullis expeditis difficultatibus gratulatorias dat litteras Nicolaus Papa V.

Caput XVI

Absens Diecesis Ludovicus administrandam Ecclesiam Aquilensem

com-

Committit Episcopis vicaria auctoritate Donatis. Extra Patriam Forijulii Vicarium instituit Martinum episcopum Petinensem, quo presside Sinodus habetur in Ecclesia Labacensi. Animadversiones de Sinodis Diocesana inferioribus; deque Martino episcopo Petenensi, aliisque de rebus. Ecclesia Labacensis erigitur in sedem episcopalem; quod ægre ferunt Forojulienses. Alia Ludovici Scarampi gesta. Numisma, quod ad ipsum pertinet explicatur.

Caput XVII

Marcus Barbus S. R. E. Cardinalis ad Aquilejensem Patriarchatum dessignatus a Paulo Papa II. ejus dignitates, et munera. Interim Ecclesia Aquilejensis a deputatis episcopis regitur ipsius Summi Pontificis nomine: possessionem denique adit Marcus. Eidem absenti auxiliarem operam impendunt alii Episcopi. Litteræ, queis primus Angelus episcopus Feltrensis instituitur Gubernator Generalis. Sollicitam curam his gerit pro Civitatis Aquilejæ instauratione. Alia Marci Patriarchæ gesta in suæ emolumentum Ecclesiæ Aquilejensis. Obitus ejus Aquilejensibus Patriarcham Innocentius VIII. præficit Hermolaum Barbarum. Veneti Patres eligunt Nicolaum Donatum adiit ille nunquam Ecclesiæ possessionem.

Caput XVIII

De electione Nicolai donati in Patriarcha Aquilejensem diligentius agitur. Dignitates, quibus ipse potiebatur: non fuit Episcopus Emonensis in Istria. Ab Alexandro VI instituitur Patriarcha; suam

Ecle-

Ecclesiam, et Aquilejam adiit; residet in Civitate Austria, ubi etiam vita migravit. Succedit Dominicus Grimanus S. R. E. Cardinalis. Ecclesiam Marino Grimano Nipoti cedit cum regressu: mortem obit. Solemnis ejusdem Marini ingressus, qui simul plures primum rexit, deinde abdicavit Ecclesias. Constitutiones ab eodem latae ad sanciendam disciplinam, ac bina edicta Joannis Angeli de Sancto Severino Vicario Generali. Marino cedit cum regressu sufficitur Marcus Grimanus ejusdem frater: Hujus munera, et obitus, ac numisma II. Ad regimen Ecclesiae regreditur Marinus, cui Civitas Aquilejae adimitur.

Caput XIX

Marino Grimano cedenti cum regressu succedit Joannes frater ejus. ejusdem Marini obitus. Socium Joannes pro more cessionis cum regressu Danielem Barbarum sibi adsciscit: quo vita functo, primus adjutor dessignatur Aloysius Justinianus, tum Franciscus Barbarus. Salutevrime Constitutiones ad sanciendam disciplinam editae, operam suam Joanni Patriarchae impendente Jacobo Maracco Vicario Generali. Joannis Patriarchae, et Episcopi Sufraganei litterae adversus apostatam Petrum Paulum Vergerium Episcopum Justinopolitanum, qui Aquilejam appulsurus dicebatur. Episcopi sufraganei, seu auxiliares in Patriarchatu Aquilejensis, Lucas, et Paulus Bysancii Episcopi Catharenses. De suspitione heresees ingesta Patriarchae disseritur:

integra

integra fides ejus a Patribus Tridentinis judicata. Caroli de Lotharingia Cardinalis litterę ad Pium IV; ut virum doctissimum, et integrum ad dignitatem Cardinalatus evehat.

Caput XX

Synodum Aquileję cellebrari statuit Joannis Patriarcha, cui, ut adesset, interposita vetant impedimenta. Litterę Andreę Rapitii coadjutoris Tergestini et Viti a Dorimberg equitis. Synodo preest Jacobus Maraccus Vicarius Generalis. De Indulto Apostolico circa usum Calicis in Laicorum sacra Communione agitur. Quid in eadem Synodo gestum fuerit. Joannis Patriarchę confirmatio. Intercessio facta, quominus Acta Synodi promulgarentur ab ea, presertim decreta, que ex Synodo Tridentino sumpta fuerant, in locis Archiducum Austrię. Eadem Tridentina Synodus in Provinciis Venete Reipublica recepta; eamque recipi a Canonicis Aquilejensibus curat Joannes Patriarcha. Servandam etiam Clausuram Monialium constituit. Bartholomeus de Porliliis Abbas Mosacensis Commendatarius, a Pio sto. summo Pontifice constitutus visitator Apostolicus in Diecesis Aquilejensis Provinciis etiam Archiducibus Austrię subjectis.

Caput XXI

Paulus Bisantius Episcopus Catharensis ac in ecclesia, et Diecesi Aquilejensi Episcopus auxiliaris, et Generalis Vicarius partem Diœceseos venetam visitat, legesque saluberimas Aquileję statuit. Eodem Jungitur visitationis munere in parte Archiducibus Austria subjecta.

Synodus

Synodus Diœcesana, eodem Byzantio præside, ac Cesare de Nores episcopo Parentino visitatore Apostolico presente, utini celebrata. Capitulorum dissidia de loco tenendo, ferendoque suffragio. Primæ sessionis fragmentum. Vita functo Aloysio Justiniano coadjutori suffectus est a Sixto Papa V. alius coadjutor Franciscus Barbarus. Joannem Patriarcham admonet Clemens VIII ut ipse visitationis munus impendat suæ Aquilejensi Diœcesi, quod attamen munus, indulgente Pontifice exequitur Franciscus Barbarus coadjutor. Vita excedit Joannes Grimanus Patriarcha.

Caput XXII

Additamenta quædam ad gesta Francisci Barbari Patriarchæ. Synodus Diœcesana in Oppido S. Danielis. Dissidium erumpit de loci præcedentia inter utinenses Canonicos, et Forojulienses. Synodus Provincialis Utini, ac Diœcesana Synodi Forijulii, et Goritiæ, ac utini celebratæ. Seminarium Clericorum. Ipsius Barbari coadjutor Hermolaus frater: Obitus ejus. De Psalterio, quod olim in Ecclesia Aquilejensi decantabatur. Hermolaus Barbarus Patriarcha, itemque Antonius Grimanus. Diœcesana Synodus utini celebrata. Spem successionis simulque Patriarchatum adeptus est Augustinus Gradonicus. Dissidia mota ab Archiducibus Austriæ. Marcus, et Hieronimus e gente Gradonica, Joannes Dionisius et Daniel ex Delphina gente, Bartholomeus Gradonicus Patriarchæ Aquilejensis.

Finis

da copia

Da copia simile esistente presso il Sig. Conte
Michele della Torre Canonico di Cividale
Cas.° di Porpetto 11. 9bre 1816.

C. Frangipane